

OBVEŠČEVALEC

LETO IV

LITIJA, 1963

ŠT. 4—5

Realizacija količinskega plana v I. polletju 63

Splošne ugotovitve

S tem poročilom prikazujemo osnovne količinske pokazatelje za obdobje od 1. januarja do 30. junija 1963.

Proizvodnja

Glavna dejavnost podjetja je predelava bombaža iz staničnega oziroma sintetičnega vlakna v enojno in sukano mikano prejo. Stransko gospodarsko dejavnost predstavlja izdelovanje mehkih tekstilnih cev, ki jih podjetje potrebuje kot pomožni material za lastne potrebe in jih le deloma prodajamo.

Rezultati glavne dejavnosti so bili naslednji:

Preja	Proizvodnja		
	1962	1963	Indeks
Enojna:	1 806 240	1 928 385	106,8
bombažna	1 461 861	1 619 160	110,8
stanična	343 522	309 225	90,0
sintetična	857	—	—
Sukana:	175 610	285 264	162,5
bombažna	158 840	215 263	135,5
stanična	16 770	70 001	417,4
sintetična	—	—	—

Skupna proizvodnja glavne dejavnosti je:

	1962	1963	Indeks
Enojna preja ton	1806,2	1928,4	106,8
Sukana preja ton	175,6	285,3	162,5
Skupaj	1981,8	2213,7	111,7

Preračunano na bazo Nm 34 pa dobimo, da je proizvodnja znašala v baznih tonah:

	1962	1963	Indeks
Enojna preja ton	1993,2	2027,5	101,7
Sukana preja ton	185,4	309,6	167,0
Skupaj	2178,6	2337,1	107,3

Povprečna številka preje je bila:

	1962	1963
Pri enojni preji Nm	36,13	34,53
Pri sukani preji Nm	34,94	35,51

Po kakovosti izdelka je bilo enojne preje:

	1962	1963
Na regularnih kopsih ton	1785,3	1863,8
Na deformiranih kopsih ton	20,9	64,6

Dc prikazan v odstotku pa je naslednji:

Leta 1962	1,16 %
Leta 1963	3,35 %

Struktura proizvodnje enojne in sukane preje v efektivnih kg je bila naslednja:

Nm	Enojna preja	Sukana preja
2,5	40 718,7	—
8,5	4 805,2	—
12	7 949,6	79,1
14	9 591,3	—
16	74 750,3	76,6
18,5	2 675,1	2 595,4
20	308 585,0	18 218,8
24	200 097,0	11 902,9
26	10 111,3	2 116,1
28	76 904,2	22 715,5
30,6	2 203,8	—
31	8761,0	—
34	546 223,3	158 747,4
36	28,8	27,4
37	33,8	2,0
40	104 374,2	19 373,3
44	1 879,3	30,3
48	33,4	9,3
50	463 819,7	39 716,1
54	992,0	—
60	63 847,8	9 653,5
2,5—60	1 928 384,8	285 263,7

V odnosu na efektivni proizvodni plan pomeni to, da je le-ta:

pri enojni preji realiziran	100,2 %
pri sukani preji realiziran	112,5 %

Rekonstruiran sukalni stroj

Realizacija količinskega plana v I. polletju 63

Preja	Enojna	Sukana	Skupaj
plan v efektivni	1884,4	253,6	2138
proizvodnja v efektivni	1887,7	285,3	2173

Mesečni plan enojne preje je bil izpolnjevan takole:

	Baza		Efektiva		Ø Nm
	tone	%	tone	%	
januar	338,9	107,0	306,2	98,5	35,6
februar	308,0	101,5	281,5	94,1	34,2
marec	370,1	111,7	352,5	107,9	33,9
april	354,5	108,3	318,9	98,9	35,7
maj	321,1	101,8	302,3	97,3	34,1
juni	331,3	103,7	326,2	103,7	33,1

Preja	Enojna	Sukana	Skupaj
plan v bazi	1912,2	252,5	2164,7
proizvodnja v bazi	2023,9	309,6	2333,5

Pri enojni preji je plan realiziran	105,8
Pri sukani preji je plan realiziran	122,6

Proizvodnja stročnic v letu 1962	142,5 ton
Proizvodnja stročnic v letu 1963	139,3 ton
Indeks	97,8

V odnosu na plan pa je stročnarna dosegla naslednji uspeh:

Planirana proizvodnja stročnic	143,1 ton
Dosežena proizvodnja stročnic	139,3 ton
Indeks	97,3

Plan v stročnarni ni bil dosežen, ker predilnica ne potrebuje toliko stročnic, kakor je bilo s planom predvideno. Prodaja je pa minimalna.

Če združimo proizvodnjo vseh treh enot s pomočjo ponderjev v celoto dobimo, da se je proizvodnja v efektivni nasproti lanskemu letu povečala za 12,4 %, plansko obvezno pa smo izpolnili 103,6 %.

Efektiva		Izvršeno I. polletje 1962	Plan I. polletje 1963	Izvršeno I. polletje 1963	Indeks	
					1963 1962	1963 plan
Enojna preja	ton	1 806,2	1 884,4	1 928,4		
Sukana preja	ton	175,6	253,6	285,3		
Papirnatne cevke	ton	142,5	143,1	139,3		
	ponder					
Enojna preja	87 569	158 167,0	165 015,0	168 868,0		
Sukana preja	108 000	18 965,0	27 389,0	30 812,0		
Papirnatne cevke	29 612	4 220,0	4 237,0	4 125,0		
S k u p a j		181 352,0	196 641,0	203 805,0	112,4	103,6
Baza						
Enojna preja	ton	1 993,2	1 912,2	2 027,5		
Sukana preja	ton	185,4	252,5	309,6		
Papirnatne cevke	ton	142,5	143,1	139,3		
	ponder					
Enojna preja	87 569	174 543,0	167 449,0	177 546,0		
Sukana preja	108 000	20 023,0	27 270,0	33 437,0		
Papirnatne cevke	29 612	4 220,0	4 237,0	4 125,0		
S k u p a j		198 786,0	198 956,0	215 108,0	108,2	108,1

Če upoštevamo pri preji bazno proizvodnjo dobimo, da je proizvodnja nasproti lanskemu letu za 8,2 % višja, planska obveznost pa je izpolnjena s 108,1 %.

Produktivnost

V glavni in v stranski dejavnosti smo dosegli znaten napredek tudi v pogledu produktivnosti, kar kažejo naslednji podatki:

	1962	1963	Indeks
--	------	------	--------

Predilnica

Število zaposlenih	422	425	100,7
Opravljen ure	438 312	421 563	96,2
Doseženi kg preje na 1 ^h	4,12	4,57	110,9

Sukalnica

Število zaposlenih	48	59	122,9
Opravljen ure	49 590	66 191,5	133,5
Doseženi kg preje na 1 ^h	3,54	4,31	121,8

Stročnarna

Število zaposlenih	20	18	90,0
Opravljen ure	17 924,5	15 125	84,4
Doseženi kg cev na 1 ^h	7,95	9,21	115,8

Ako primerjamo ponderirano proizvodnjo vseh treh dejavnosti z opravljenimi urami, vidimo:

$$\text{produkt} = \frac{\text{proizv. I. 1963}}{\text{proizv. I. 1962}} : \frac{\text{oprav. ure 1963}}{\text{oprav. ure 1962}} = 112,4 : 99,4 = 113,1$$

da se je produktivnost v povprečju za vse tri proizvodne dejavnosti povečala za 13,1 %.

Izkoriščanje kapacitete:

Za obadva obrata osnovne dejavnosti je značilno, da se je izkoriščanje kapacitet povišalo. V predilnici gre to povišanje v glavnem na račun popravil, zaradi katerih so zastoji v I. polletju 1963 veliko nižji kot v istem obdobju lanskega leta. Nasprotno se je pa čas za popravila v sukalnici več kot enkratno dvignil, za kar je vzrok v delih na uskladitvi tehnološkega procesa sukalnice.

Primerjave so razvidne iz tabel:

Vretenske ure	1962		1963		Indeks
	vr/h	%	vr/h	%	
Predilnica					
Maksimalne vr/h	92 220 464	100,00	102 350 960	100,00	100,00
Efektivne vr/h	88 324 585	95,77	99 495 373	97,22	101,51
Zastojne vr/h	3 895 879	4,23	2 855 587	2,78	65,72
Menjava predpr.	415 469	0,45	384 498	0,37	82,22
Pomanjkanje predp.	345 444	0,38	708 352	0,69	181,58
Čiščenje	705 082	0,77	679 965	0,66	85,71
Popravila	1 966 453	2,13	630 446	0,61	0,29
Kvar el. mot.	20 308	0,02	41 123	0,04	200,00
Prekinitev el. toka	306 561	0,33	191 742	0,19	57,57
Odsotnost delavcev	129 818	0,14	219 461	0,22	157,14
Pretrgi	6 744	0,01	—	—	—
Sukalnica					
Maksimalne vr/h	5 720 064	100,00	8 822 520	100,00	100,00
Efektivne vr/h	5 608 120	98,04	8 654 120	98,09	100,05
Zastojne vr/h	111 944	1,96	168 400	1,91	97,45
Menjava predpreje	6 756	0,12	2 100	0,02	0,02
Pomanjkanje predpr.	—	—	2 240	0,02	—
Čiščenje	64 508	1,13	51 170	0,58	0,51
Popravila	23 040	0,40	79 920	0,91	227,50
Kvar. el. mot.	—	—	11 600	0,13	—
Prekinitev el. toka	17 640	0,31	7 370	0,09	0,29
Odsotnost delavcev	—	—	14 000	0,16	—

Izpolnjevanje norm

V proizvodnih oddelkih je v I. polletju 1963 delalo v normi povprečno 497 ljudi, kar znaša 79,3 % od 626 zaposlenih delavcev v podjetju.

V I. polletju 1962 pa je v normi delalo povprečno 480 oseb, kar znaša 79,3 % od 605 zaposlenih delavcev v podjetju.

Po posameznih oddelkih so bile norme dosežene takole:

Oddelek	Delovno mesto	% dosež. I. polletje		
		1962	1963	Indeks
Čistilnica:	bateur	122,6	125,0	101,9
	stiskalnica	121,4	117,4	96,7
Predpredil:	mikalniki	112,0	112,4	100,3
	raztezalke	112,0	112,4	100,3
	flyerji	116,0	117,4	101,2
Predil. I.:	prstančni stroji	120,3	119,2	99,0
Predil. II.:	prstančni stroji	122,6	117,0	95,5
Vlagaonica:	vlaganje preje	117,0	108,1	92,3
Sukalnica:	sukalni stroji	119,4	123,6	103,5
	previjalni stroji	123,4	131,7	106,7
	dvojni stroji	110,9	121,1	109,1
Stročnarna:		121,1	121,2	100,0
Zabojarna:		129,8	131,5	101,3

Iz zgornje primerjave je razvidno, da so bile norme v letu 1963 nižje presegane predvsem v predilnici, za kar je pa bil v glavnem vzrok — slabša kvaliteta materiala in v tej zvezi znižanje hitrosti strojev.

Izpolnjevanje norm po mesecih za vse dejavnosti:

Mesec	1962	1963	Indeks
Januar	120,5	118,0	98,0
Februar	118,9	116,9	98,3
Marec	118,6	116,7	98,4
April	118,9	116,8	98,2
Maj	118,9	116,6	98,6
Junij	117,2	116,9	99,7
Skupaj ϕ	118,7	117,0	98,5

Zaključek

Iz podanih primerjav je razvidno:

— da se je proizvodnja v predilnici in sukalnici v odnosu na lansko leto znatno povečala;

— da se je odstotek Dc dvignil več kot enkratno;

— da je plan v efektivni in bazi izpolnjen;

— da se je produktivnost znatno dvignila;

— da je izkoristek na prstančnih strojih zelo visoko dosežen in

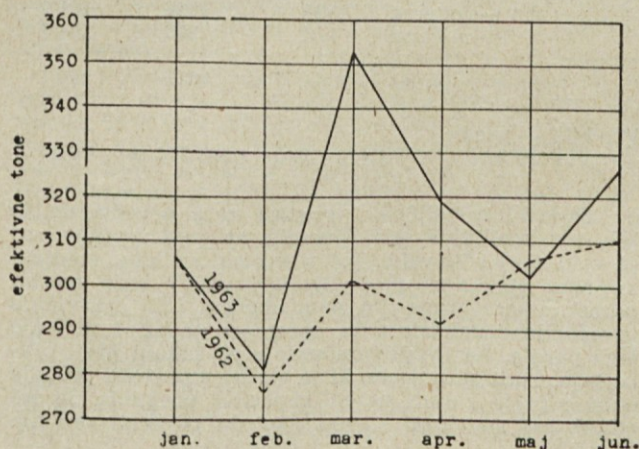
— da so bile norme slabše presegane.

Finančno poslovanje

Obračun finančnega poslovanja, ki smo ga napravili za I. polletje letošnjega leta, se nekoliko razlikuje od prejšnjih let, to pa zato, ker smo letos v prvi polovici leta zaradi končane rekonstrukcije poskusno obratovali.

Za čas poskusnega obratovanja pa je podjetje oproščeno nekaterih družbenih obveznosti kot so: obresti od poslovnega sklada in prispevka iz dohodka za zvezo, zaradi česar ostane podjetju več sredstev za sklade, kot pri rednem obračunu. To se vidi nazorno tudi iz samega rezultata, ko primerjamo letošnja ustvarjena sredstva z istim obdobjem lanskega leta.

PROIZVODNJA PREDILNICE V I. POLLETJU 1963
v primerjavi s I. polletjem 1962.

Problematika oskrbovanja

Na tem mestu ne bomo podali tako popolnega in podrobnega poročila, kot ga navadno dajemo v letnih zaključnih računih, kajti po večini je tu obdelano stanje nasproti koncu leta 1962 le neznatno spremenjeno.

Posebno pozornost želimo v tem delu poročila obrniti le na problematiki surovin, ki je najbolj bistvena in v prvem polletju 1963 tudi najbolj pereča.

Izkoriščanje surovin

V prvem polletju 1963 je bilo skupno potrošenih 2 022 725,5 kg surovin. Iz teh surovin je bilo izdelanih 1 928 384,8 kg preje (za ključ smo vzeli samo enojno prejo, ker je sukana preja izdelana iz enojne). Torej je izkoriščanje surovin neto 96 %-no, kar je v vseh ozirih zadovoljiv rezultat. Iz tega je razvidno, da je podjetje do maksimalne mere izkoristilo vse možnosti za čimboljšo uporabo in izkoriščanje surovin, ki jih je imelo na razpolago.

Sredstva za sklade podjetja: I—VI/1962 37 266 830
I—VI/1963 88 667 870

Razlika 51 401 040

Zaradi poskusne proizvodnje smo ustvarili za 51 milijonov dinarjev več sredstev za poslovni sklad in sklad skupne porabe.

Od dobrega uspeha v poskusnem obratovanju pa ima koristi tudi občina, saj znaša prispevek za investicijske sklade, na katerem participira občina, 38 000 516 dinarjev.

Razdelitev celotnega dohodka na najvažnejše elemente ter primerjave le-teh z lanskimi pa je naslednja:

	1963	V 000 din 1962
Celotni dohodek	1 220 013	1 726 018
Porabljena sredstva	914 109	1 291 833
Netto produkt	305 903	434 185
Delež skupnosti	62 152	63 553
Delež gosp. organ.	8 270	11 308
Doseženi dohodek	235 480	359 322

Gornja primerjava nam prikazuje zgolj polletne obračune, ki ne zajemajo samo polletne proizvodnje temveč vso tisto proizvodnjo, ki je bila plačana v prvem polletju neglede na to kdaj je bila proizvedena in prodana.

Realnejšo sliko o polletnem delu dobimo, ko primerjamo prodajo količinsko in finančno.

	1. VI. 1962	1. VI. 1963	Indeks
Prodaja — količinsko			
v t — enojna	1595	1626	101,9
— sukana	173	285	164,7
skupaj	1768	1911	108,1

Prodaja — vred-			
nostno v din	1 478 477/m	1 595 578/m	107,9

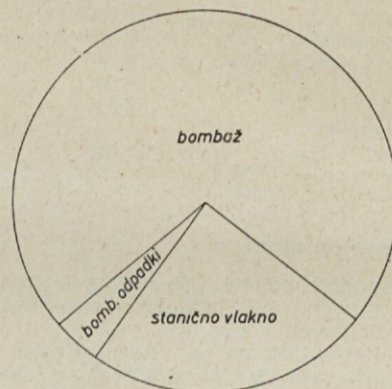
Podatki o količinski prodaji nam povedo, da je bila prodaja kljub težji situaciji na trgu uspešna, saj je celo za 8,1 % višja kot v preteklem letu, medtem ko nam struktura prodanih proizvodov kaže močan porast sukane preje. To nam obenem tudi opravičuje investicijske naložbe v ta obrat ter nadaljno širjenje tega obrata, ker je povpraševanje po sukani preji precejšnje. Tudi pesimizem, ki je vladal v pogledu prodaje enojne preje zaradi novih kapacitet predilnic, je bil odveč, saj smo tudi v tem pogledu povečali prodajo za 1,9 %.

Z. I.

Problematika oskrbovanja s surovinami

1. Obstajali so zaključki z uvoznikom Jugotekstil-ImpeX, Ljubljana za grški bombaž v količini ca. 390 ton — ta bombaž bi moral po prvotnih dogovorih prispeti v podjetje do 1. 11. 1962 in postopoma dalje, v resnici pa je prispel z ogromno zamudo — to se pravi, dobave so segale od sredine februarja 1963 pa dalje v teku celega I. polletja. Razumljivo je, da je ta okoliščina postavila podjetje v zelo kritično stanje, v katerem je moralo iskati drugačen izhod s tem, da je naročilo iz že prej izpraznjenih in desortiranih Matrezovih skladišč nadomestne količine bombaža. Tako oskrbovanje seveda ni moglo biti plansko in je povzročilo povečano

PORABA SUROVIN V I. POLLETJU 1963

število menjav v proizvodnji. To je občutno vplivalo na produktivnost dela, zaradi mnogovrstnosti izvora in tipov bombaža pa tudi na samo kakovost izdelkov.

Tudi ko je potem grški bombaž prispel, smo morali ugotoviti, da njegova kakovost ni v celoti ustrezala zahtevanim specifikacijam. Tudi to je bilo bistvenega pomena pri količinskih težavah v produkciji in pri kakovosti proizvedenih izdelkov. Pomanjkljivo kakovost smo ugovarjali, zadeva je še v teku.

2. Tudi pri prejetih pošiljkah ameriškega bombaža v tem razdobju je bilo tako z analizami v samem podjetju, kakor tudi s kontrolnimi analizami Tekstilnega instituta v Mariboru ugotovljeno, da kakovosti posameznih partij, sicer po komercialni razvrstitvi še ustrezajo navedenim, vendar pa po svojih predilnih lastnostih, oziroma vrednostih ne povsem. To pomeni, da zgolj ocenjevanje klase nekega leta bombaža še ne daje zadostnega jamstva za možnost njegovega praktičnega izkoriščanja, tj. za izdelavo normalne količine kakovostne preje (tj. take, ki ustreza JUS-u), še manj pa za izdelavo posebno zahtevne preje za izvozne pošiljke. Glede tega so bile podane ustrezne predstavitve pristojnim mestom, vendar to do časa, v katerem sestavljamo to poročilo še ni dalo otipljivih rezultatov.

3. Ponderiranje bombaža (cene):

Podjetje ob prejemu bombaža pozna, oziroma ugotovi le osnovno (fakturno) ceno posamezne partije bombaža. Še tudi danes ni jasno in nedvomno razvidno, kakšni konkretni obračuni ponder-koefficientov se bodo uporabljali in na katere partije bombaža. Z drugimi besedami to pomeni, da podjetje tudi danes še ni v stanju določiti neto ceno posameznih nabavljenih surovin. To se seveda dalje pravi, da so zaradi tega tudi vsa nadaljna izračunavanja negotova, oziroma nedoločena.

4. Tudi trenutno oskrbovanje z bombažem je še vedno težavno — podjetje se mora od primera do primera prilagoditi obstoječim zalogam in obstoječem stanju. Treba je pripomniti še to, da je razdeljevanje

Delo delavskega sveta v II. tromesečju 1963

DS je imel v tem tromesečju 5 zasedanj, na katerih je obravnaval odn. sklepal naslednje:

5. aprila 1963:

— Obravnaval je poročilo o izvršitvi plana v marcu in v I. tromesečju. V marcu se je izvršena proizvodnja skoraj 100 % približala planirani. V I. tromesečju pa je bila proizvodnja za 8 % večja zaradi novih strojev in zaradi ugodnejše povprečne številke.

— Potrdil je proizvodni plan za mesec april, ki je predvideval višjo povprečno številko, ker naročil za nižje številke ni bilo.

— Obravnaval je poročilo o službenem potovanju v inozemstvo za tov. Senica Maksa in Peterca Braneta.

— Potrdil je plan koriščenja sklada skupne porabe za leto 1963 in sicer:

dotacija za hrano v Počit. domu	600 000
počitniški dom — investicije	1 700 000
stanovanjska izgradnja	31 786 269
obveznosti anuitet — za stanj. bloke	2 929 000
drvarnica	860 000
Zasavska cesta	670 000
dotacija družbenim organizacijam	3 980 000
ostalo	2 500 000

— Potrdil je program investicijskega vzdrževanja za leto 1963 v skupnem znesku din 126 460 886. V tem planu so predvidena razna popravila kot: stare čistilnice, transformatorske postaje, kanalizacija, klima naprave v predilnici I in II, streh, mikalnikov, prstančnih strojev, razni rezervni deli za prstančne stroje, flyerje, popravilo odsesovalnih naprav, omar za odpadke, transportnih poti, dvojilnega stroja, elektromotorjev, elektroinstalacij, transportnih sredstev, poslovnih zgradb itd.

— Odobril je nabavo osnovnih sredstev v višini 4 000 000 din za mehanizacijo pisarn in nabavo loščilca za snažilke.

— Potrdil je predlog Stanovanjske komisije za razdelitev stanovanj, vseljivih v letu 1963 in v letu 1964.

— Potrdil je plan nadurnega dela za II. tromesečje in obravnaval poročilo o izvršenih nadurah v marcu 1963.

— Potrdil je višino cene in regresa v Počitniškem domu za sezono 1963.

— Odobril je odpis nekurantnega materiala v skladišču v skupni vrednosti din 24 181, ki se knjiži na neposlovne razhodke.

Nadalje je odobril odpis lesene lope pri gasilskem domu, katere vrednost je samo še kot star material din 4000 (deske).

— Odobril je nabavo telefonskega aparata za stanovanje direktorja Mirtiča in pomočnika direktorja Senica, iz amortizacije.

25. aprila 1963:

— Obravnaval je in vzel na znanje poročilo predsednika UO Vojka Bizjaka o delu upravnega odbora v pretekli mandatni dobi.

— Dal je razrešnico staremu upravnemu odboru in izvolil nov, upravni odbor in sicer:

surovin itak pretežno že vnaprej določeno — torej podjetje tudi v primeru, da bi hotelo in moglo prekoračevati količinske planske obveznosti, tega že zaradi osnovne politike razdeljevanja surovin in s tem povezane omejitve ne bi moglo.

S tem so v glavnih črtah nakazani najbolj pereči problemi oskrbovanja s surovinami. Ta tema s tem sicer ni v celoti izčrpana, kajti nastopajo tudi določene težave v oskrbi s staničnim vlaknom, ki imajo izvor v obstoječi tehniki plačevanja surovin, ki predstavlja za vsako predilnico brez dvoma preveliko breme. Ker pa te stvari le skušamo reševati v okviru lastnih sil jih tu nismo podrobneje razčlenjevali.

L. Baumgartner

člani: Keše Marjan Peterca Branko
Bizjak Vojko Rapl Lea
Senica Darinka Čož Bogomira
Škerbina Leon Komotar Olga

namestnika: Mahkovec Franc in Češek Jožefa

— Potrdil je poročilo o periodičnem obračunu za I. tromesečje 1963.

— Odobril je nakup 8 prstančnih strojev v vrednosti 104 008 000 din iz amortizacije, ki pripada poslovnemu skladu in iz čistega dohodka, ki je v poslovnem skladu namenjen za investicije.

— Odobril je nakup klima naprave za predpredilnico v vrednosti 35 305 000 din iz čistega dohodka, ki je v poslovnem skladu namenjen za investicije.

— Odobril je izdelavo 12 prstančnih strojev in 1 sukalnega stroja v skupni vrednosti 26 000 000 din iz čistega dohodka, ki je v poslovnem skladu namenjen za investicije.

— Odobril je nabavo ojačevalne naprave in 2 zvočnih stebrov v višini 280 000 din iz čistega dohodka, ki je v poslovnem skladu namenjen za investicije.

— Imenoval je komisijo za prometno varnost v naslednjem sestavu: Pavliha Lojze predsednik, Koprivnikar Franc podpredsednik, Bizjak Branko tajnik, Dernovšek Ivica, Lesjak Franc, Martinšek Janez, Čebin Ivan člani.

— Glede predplačila za nova stanovanje je DS sklenil, da bodo tisti člani kolektiva, ki so jim bila s sklepom DS stanovanja dodeljena, vplačevali delež do vselitve, ta delež pa se jim bo po vselitvi obračunal pri najmenini tako, da bodo plačevali polovično najemnino od izčrpanja vplačila. Oni pa, ki so se v stanovanja že vselili in so že vplačevali deleže, pa jih prenehajo vplačevati s 1. 4. 1963.

— DS ni ugodil prošnji podjetja »Interplet« Brčko za črtanje zamudnih obresti.

— Odobril je, da proizvodni oddelki delajo v polletnih mesecih od maja do vključno avgusta na nočni izmeni ves teden po 1 uro več in 1 dan na dopoldanski izmeni pričnejo z delom 1 uro prej — v nadomestilo za delo na dopoldanski izmeni ob nedeljah.

16. maja 1963:

— Obravnaval je poročilo HTV komisije. Na predlog komisije je sklenil, da se nabavi za zobno ambulantno dentistični stol, vrtalka in nekaj zobozdravstvenih instrumentov v skupni vrednosti 550 000 din.

— Obravnaval je poročilo o realizaciji proizvodnega programa za april in potrdil proizvodni plan za maj 1963.

— Potrdil je plan črpanja amortizacije, ki pripada poslovnemu skladu v letu 1963 v višini 172 396 082 din. Iz teh sredstev se bo nabavilo 30 komadov transportnih vozičkov, izvršila rekonstrukcija transformatorske postaje, kabli za novo predilnico, elektromotorji, ventilatorji, bojler, gasilski minimax aparati, garderobne omarice itd.

— Potrdil je tudi plan črpanja amortizacije, ki ne pripada poslovnemu skladu za leto 1963, v skupnem znesku 19 065 554 din. Iz teh sredstev se bodo nabavile črpalke za vodo v zvezi z rekonstrukcijo klima naprave, kabel za klima napravo v predilnici I in II, elektromotorji za prstančne stroje, zračna stikala za prstančne stroje, elektromotorji za sukalnico, oprema za nov laboratorij, prevozna sredstva, elektroinstalacija za klima napravo v predpredilnici, ventilatorji itd.

— Potrdil je plan črpanja sredstev čistega dohodka, ki je v poslovnem skladu namenjen za investicije v letu 1963, v znesku 44 256 401 din. Iz teh sredstev se bodo odplačali krediti za trajna obratna sredstva, prispevek za Zasavsko cesto, za klima napravo v predilnici — carinski in drugi stroški, del teh sredstev za klima napravo v predpredilnici, ojačevalna naprava.

Delo delavskega sveta v II. tromesečju 1963

29. maja 1963:

— Razpravljal je in vzel na znanje poročilo Komisije za norme. Sklenil je, naj komisija natančno prouči pogoje za normalizacijo norm in sproti o tem poroča delavskemu svetu.

Pooblastil je komisijo naj mesečno pred obračunom osebnih dohodkov regulira norme, da ne bi prišlo do neenakomernosti v zaslužkih posameznih delavcev.

— Vzel je na znanje poročilo Komisije za delitev čistega dohodka in osebnih dohodkov.

Potrdil je naslednje predloge komisije:

Zaradi novih proizvodnih odnosov se korigira vrednost vloženega dela za enoto proizvoda (cenik);

ponovno določi vrednost enote proizvoda na podlagi letošnjega količinskega in finančnega plana;

ponovno uvedejo normativi za doseganje normalne kvalitete proizvodov.

— Obravnaval je in vzel na znanje poročilo o komercialnem poslovanju. Potrdil je tudi plan proizvodnje za mesec junij.

25. junija 1963:

— Vzel je na znanje poročilo o izvršitvi operativnega plana za maj 1963.

— Obravnaval je poročilo Komisije za družbeno prehrano in potrdil odpise dopustnega kala v višini 23 606 din in inventurni primanjkljaj v višini 1558 din na izredne izdatke, inventurni presežek 3143 din pa se knjiži na izredne dohodke.

Upravni odbor pa je v tem času obravnaval naslednje:

Na seji dne 9. 5. 1963 je izvolil za predsednika tov. Bizjak Vojka, za namestnika pa tov. Rapl Leo.

Na tej seji je imenoval naslednje komisije:

Komisija za sestavo pravilnika o delitvi ČD in OD:

predsednik	Kralj Andrej
namestnik	Ankon Albin
tajnik	Baumgartner Ladislav
člani	Žibert Franc
	Bizjak Konrad
	Pintar Poldo
	Škoberne Amalija

Komisija za norme:

predsednik	Peterca Brane
namestnik	Cenkar Franc
tajnik	Zorn Tea
člani	Což Bogomira
	Lajovic Brona
	Škerbina Leon
	Pavliha Lojze
	Bizjak Branko

Komisija za priznanje PK:

predsednik	Bizjak Branko
namestnik	Zorn Iztok
tajnik	Rapl Lea
člani	Ankon Albin
	Dernovšek Ivica

Komisija za ostale pravilnike:

predsednik	Ankon Albin
namestnik	Senica Maks
tajnik	Rapl Lea
člani	Korošec Betka
	Zorn Iztok

Komisija za osnovna sredstva:

predsednik	Primožič Darko
namestnik	Korošec Betka
tajnik	Kos Slava
člani	Semenič Edo
	Pajtlar Adolf

Na seji dne 28. 5. 1963 je obravnaval poročilo komisije za norme in sklenil:

1. da se predpišejo brzine za vse stroje;
2. nabavijo brzinomerji;
3. točno prične z delom (predčasno prihajanje ljudi na delo);
4. izvršijo se opazovanja, ki bodo podlaga za izračun nove obremenitve delavk;
5. razrešitev normirca vseh drugih del;
6. da se opusti nagrajevanje oziroma plačevanje OD po normi in se preide k nagrajevanju posameznikov po obremenitvi;
7. predpišejo naj se točni formati za predilnico in križne navitke.

Upravni odbor je sklenil, da naj komisija za norme še nadalje dela pri vskladitvi norm, da bodo razmerja med oddelki urejena. Zadolžil je tudi komisijo, da pregleda delo in osebni dohodek rezervnih predic.

Na seji dne 8. 7. 1963 je UO na predlog komisije za norme sklenil:

Mojstri oddelkov so dolžni:

- občasno kontrolirati brzine strojev,
- dnevno dajati na vpogled strojne karte predicam,
- strojne kartice dnevno izpolnjevati,
- dnevno kontrolirati izpolnjevanje norm, ker so norme osnova za doseganje planskih obveznosti, za kar odgovarjajo v oddelkih posamezni mojstri.

Imenoval je komisijo za izdelavo 7-letnega plana razvoja podjetja in sicer:

predsednik	Peterca Brane
člani	Senica Maks
	Zorn Iztok
	Baumgartner Ladislav
	Mirtič Jože
	Primožič Darko

Poročilo komisije za štipendije na DS, dne 16. 5. 1963

Komisija za štipendije je v letu 1962 imela 2 seji, v letošnjem letu pa eno.

1. 6. 1962, ko je prvič zasedala novoizvoljena komisija za štipendije, so bile na tej seji članom komisije pojasnjene naloge in dolžnosti komisije. Komisija je na svojih sejah razpravljala o višini štipendij za štipendiste in o šolskih uspehih posameznih štipendistov.

Delavskemu svetu je komisija dala poročilo o šolskih uspehih posameznih štipendistov in o višini štipendij.

Poročala je tudi o štipendistih, ki so prenehali s študijem odnosno so imeli slab šolski uspeh in ki so dolžni vrniti zneske prejetih štipendij.

Predlagala je delavskemu svetu, da se v novem šolskem letu razpiše štipendija za 2 dijaka na Tekstilni srednji šoli v Kranju in sicer za II. ali III. letnik.

DS je predlog komisije usvojil in sklenil, da se štipendirata 2 dijaka na predilskem odseku Srednje tehnične tekstilne šole v Kranju.

Razpis za štipendiranje je bil objavljen na razglasni deski v podjetju, v časopisu Delo in poslan tudi na Tekstilno šolo Kranj.

Po prejemu prijav na razpis bo o prosilcih razpravljala komisija za štipendije, izbiro štipendistov pa po zakonitih določilih potrdil upravni odbor podjetja.

Perspektive za bodoče delo in razvoj podjetja

Plan investicij za leto 1963, kateri bazira na rekonstrukciji predilnice in sukalnice se nemoteno izvršuje in je predvidevati, da bomo do konca leta 1963 oz. do prvega polletja 1964 prvo fazo rekonstrukcije dokončali.

V teku so dela na rekonstrukciji pristančnih strojev in povečanju kapacitet istih. Do konca leta 1963 bomo od prejšnjih 30 644 vreten imeli v pogonu že 34 588 vreten, v prvem polletju 1964 pa že 37 484 vreten. S temi povečanimi kapacitetami bomo lahko prešli na proizvodnjo višjih številčk preje, katere tržišče vse bolj išče. Večjo produktivnost in boljšo kvaliteto preje pa

bomo dosegli z montažo klimatske naprave v predilnici in predpredilnici in z montiranjem pneumafilov na pristančnih strojih. Ta dela se bodo pričela izvajati v jeseni 1963 in bodo končana v prvi polovici 1964 leta.

Zaradi vse večje potrebe tržišča po finalizaciji bombažne preje se izvaja tudi rekonstrukcija v sukalnici. Že v letošnjem letu bodo kapacitete sukalnih strojev podvojene in bo tudi produkcija sukanе preje za 100 % večja kot je bila v letu 1962. Ista tendenca večanja kapacitet v sukalnici se bo nadaljevala tudi v prihodnjih letih.

V letošnjem letu bi se lahko še bolj vključili v izvoz bombažne preje, vendar tega nismo mogli, ker nismo imeli križno previjalnih strojev s formati, ki jih zahtevajo na zunanjem tržišču, zato smo bili prisiljeni iti v nakup teh strojev, katere bomo še letos montirali. S proizvodno kapaciteto teh strojev bomo lahko v letu 1964 izvozili 500 ton preje.

Perspektivni program razvoja predilnice za dobo sedmih let je v pripravi in idejni osnutek že narejen. Postavljena je že tudi strokovna komisija za pripravo sedemletnega programa.

Idejni osnutek predvideva:

1. Povečanje vreten v obstoječi predilnici na 40 000 kom.,
2. Kapacitete sukalnice se bodo povečale za proizvodnjo sukanе preje na 2000 ton letno od sedanjih 380 ton,
3. Finalizacija bombažne preje na križne navitke 80 % od celokupne količine,
4. Proizvodnja polčesane preje 20 % od celokupne produkcije,
5. Proizvodnja sintetične preje s tem, da se izkoristijo obstoječe proste gradbene kapacitete.

Dosedanja politika investiranja v proizvodnjo, kakor tudi nadaljnji perspektivni plan zagotavljata, da bo podjetje tudi vnaprej lahko dobro poslovalo in dosegalo večjo produktivnost in rentabiliteto.

Delavski svet je imenoval komisijo za prometno varnost

Na zadnjem zasedanju je DS imenoval komisijo za prometno varnost. Za predsednika komisije je bil določen tov. Pavliha Alojz, podpredsednika tov. Koprivnikar Franci in za tajnika tov. Bizjak Branko.

Na prvi seji je komisija razpravljala o programu dela v tekočem letu. Sprejela je tudi več priporočil za izboljšanje prometne varnosti v podjetju in okolici. Tako so bili na priporočilo komisije izdelani prometni znaki za parkirni prostor pred kolesarnico in nevarnostni znaki pri prehodu na predilniško ulico. Nabavljeni sta bili tudi 2 zračni črpalki za motorje in dvo-kolesa, ki sta pri vratarju in se jih vsakodnevno poslužujejo številni kolesarji in mopedisti.

Stavljen je bil tudi predlog tehničnemu vodstvu, da se utrdi teren v kolesarnici.

Z varnostno vzgojo bo komisija pritegnila k sodelovanju čimveč članov delovnega kolektiva. Predvsem bo potrebno posvetiti veliko skrbi pravilni opremi vozil. S predvajanjem vzgojnih prometnih filmov in nazornim prikazom prometnih nesreč preko oglasne deske, bo komisija za prometno varnost posredovala članom kolektiva navodila za večjo osebno varnost na naših cestah.

Proučevala pa bo tudi organizacijo notranjega transporta v podjetju in dajala vodstvu podjetja predloge za izpopolnitev istega.

Zaradi številnih prometnih nesreč so utrpeli mnogi člani delovnega kolektiva veliko škodo. Zmanjšana pa je bila mnogim zaradi invalidnosti delovna sposobnost. Komisija bo tudi skrbno proučila vzroke nesreč na poti na delo in z dela. Za te nesreče plača podjetje hranarino in v primeru zdravljenja v bolnici, oskrbo do

Priučevanje novink v predilnici III

Postavitev, oziroma rekonstrukcija pristančnih strojev v predilnici III je terjala nove kadre. Podjetje se je odločilo, da preide v tem oddelku na načrtno vzgajanje novincev za delovno mesto predice in snemalke.

Z ozirom na bogate izkušnje Zveznega tekstilnega centra v Kranju, pri tovrstnem izobraževanju, smo se povezali z njimi ter pristopili k načrtnem izobraževanju novosprejetih delavk za ta oddelek. Poučevanje, ki se je izvajalo po učnem načrtu so vodili višji instruktor Zveznega tekstilnega centra, instruktor za stroko in vodja izobraževalnega centra podjetja. Prva skupina 16 bodočih predic oziroma snemalk je po 104-urnem teoretičnem in praktičnem poučevanju, seveda še pod nadzorstvom, pričela streči pristančnim strojem. Učni program, ki predvideva 14 ur teoretičnega in 90 ur praktičnega poučevanja, je bil v praksi preizkušen tudi v ostalih sorodnih podjetjih in se je izkazal kot zelo dober. Seveda pa ga je potrebno prilagoditi posebnostim posameznega podjetja (stroji različnih tvrdk itd.).

V mesecu juliju pa smo pričeli s poučevanjem druge skupine 7 novink in takó je sedaj v oddelku skupno zaposlenih 23.

Vodje novega oddelka oziroma predelavci pa so bili izbrani na podlagi preizkusa znanja. Tudi za njih je že izdelan učni program, ki obsega 26 ur teoretičnega in praktičnega poučevanja, da bi uspešno vodili oddelek.

V predilnici III bo postavljenih 12 pristančnih strojev s skupno 3944 vreteni; to pomeni povečanje števila vreten v podjetju za 12,8 %.

B. B.

Višji instruktor tov. Dagarin Franc s skupino novink ob pristančnem stroju

Pomoč delovnega kolektiva - za prebivalce porušenega Skopja

19. maj 1963 bo ostal vsem prebivalcem Litije do bro v spominu. Ob 11. uri smo doživeli potres, ki je povzročil na mnogih stanovanjskih zgradbah veliko škodo. Od strahu pred ponovnim potresom so mnogi prebivalci Litije spali več dni v drvarnicah. V podjetju so počile na starejših zgradbah stene. Tovarniški dimnik pa se je nagnil ob potresu proti jugu in se sedaj popravlja.

Potres v Skopju, dne 26. julija 1963 pa je ob 5.15. uri spremenil biser SR Makedonije v ruševine.

Ob potresu je bilo čez 1000 prebivalcev mrtvih in več tisoč ranjenih. Škoda na zgradbah in komunalnih napravah pa še ni ocenjena.

Od 220 000 prebivalcev Skopja jih je 100 000 odšlo iz mesta. Imetje je tem prebivalcem ostalo pod ruševinami.

Ali se da primerjati potres v Skopju z Litijo? Mnogi prebivalci Litije so bili v skrbeh, ali je še varno stanovati v poškodovanih zgradbah. Kje dobiti denar za obnovo zgradb? Vendar so mnogi kolektivi, kot Izvršni svet SR Slovenije izkazali za popravilo najbolj prizadetih zgradb, primerno pomoč.

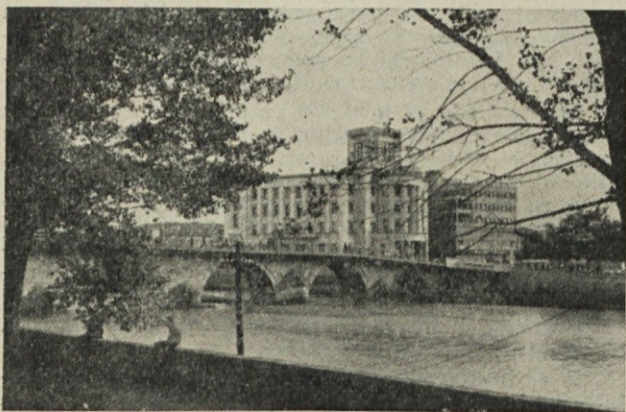
Bistvena razlika med potresom v Litiji in v Skopju je ta, da v Litiji ni bilo smrtnih žrtev in porušenih zgradb.

V podjetju smo takoj, ko smo prejeli sporočilo o hudem potresu in številnih žrtvah ter ranjenih, pričeli akcijo za oddajo krvi ponesrečenim prebivalcem. Za oddajo krvi se je prijavilo 319 članov kolektiva, kar je dokaz pripravljenosti, pomagati prizadetim prebivalcem Skopja.

Takoj po potresu marsikdo ni doumel, kakšno razdejanje je povzročil potres v Skopju. Ko so začela prihajati poročila o velikem trpljenju ponesrečenecv, smrtnih žrtvah, in reševanju ranjencev izpod ruševin, sem prepričan, da so bili prav vsi člani kolektiva v mislih in čustvovanju pri prizadetih prebivalcih Skopja.

Kako težke ure sta doživljala člana kolektiva Brane in Anka Peterca? Je sestra Lidija v Skopju preživela potres? Je živa — ranjena, mrtva?

Lidijini hčerki, Nada in Majda, ki sta bili na dopustu v Litiji, sta ob novici o potresu zajokali...

SKOPJE — Na-Ma in pošteno poslopje

30 dni, kar lahko znese za 1 prometno nesrečo do 200 000 dinarjev. Tukaj pa niso vračunani izdatki socialnega zavarovanja preko 30 dni in bolečine poškodovancev. V našem podjetju smo imeli v prvem polletju samo 2 nesreči na poti na delo, kar je zelo ugodno glede na število voznikov.

Zelimo še večjega sodelovanja vseh članov delovnega kolektiva v prizadevanjih za večjo osebno varnost v cestnem prometu.

Franc Lesjak

Kako pristrčno je bilo snidenje z domačimi, ko je po treh dneh negotovosti prispela Lidija v Litijo, si lahko samo predstavljamo.

V porušenem Skopju je ostalo veliko otrok brez staršev, ki so našli smrt pod ruševinami. Ti otroci bodo našli svoj drugi dom širom naše domovine. Tako bo tudi Litija sprejela v oskrbo 80 otrok, ki bodo stanovali v Ponoviškem gradu.

Iz vse države in iz tujine prihaja pomoč za ponesrečence v Skopju.

Delovni kolektiv Predilnice Litija je prispeval kot pomoč Skopju enodnevni zaslužek, delavski svet pa je odobril 1 milijon dinarjev iz skladov.

Zelimo, da bi darovana pomoč bratskemu makedonskemu narodu, olajšala trpljenje prebivalcev Skopja. Prepričani smo, da bo zrastle Novo Skopje, porojeno iz enotnosti jugoslovanskih narodov.

Lesjak Franc

Bolniški izostanki v I. polletju

V prvem polletju 1963 je bilo izgubljeno zaradi bolezni in poškodb 7642 delovnih dni. Od tega v breme podjetja (do 30 dni) 4810 dni ali 63 %, v breme socialnega zavarovanja pa 2832 dni ali 37 %.

Odstotek bolniškega staleža v prvem polletju 1962 znaša 8,7 %, v prvem polletju 1963 pa 6,8 %. Bolniški stalež v prvem polletju 1963 je nižji, ker ni bilo epidemije gripe, kot je bil to primer v letu 1962.

Del prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki ga komunalna skupnost socialnega zavarovanja odstopa v odstotku delovnim organizacijam od izplačanih čistih osebnih dohodkov iz rednega delovnega razmerja, pa znaša za naše podjetje 4,43 %. V prvem polletju nam je bilo odstopljeno za izplačilo hranarine do 30 dni 5 410 227 dinarjev, dejansko izplačano pa je bilo 4 222 658 dinarjev. Podjetje ima v prvem polletju prihranjenega 1 187 569 dinarjev. Ta denar bomo ob zaključku leta porabili za zdravstveno preventivo v podjetju. V tekočem letu je bil določen odstotek za izplačilo hranarine do 30 dni po lanskoletnem povprečju, ko je bil bolniški stalež večji, razmerje bolniških izostankov do 30 dni pa je znašalo 83 % v breme podjetja, v breme socialnega zavarovanja pa le 17 %. V tekočem letu pa je izplačalo socialno zavarovanje kar 37 % izgubljenih dni, ker je bilo več bolnikov z večjim bolniškim staležem.

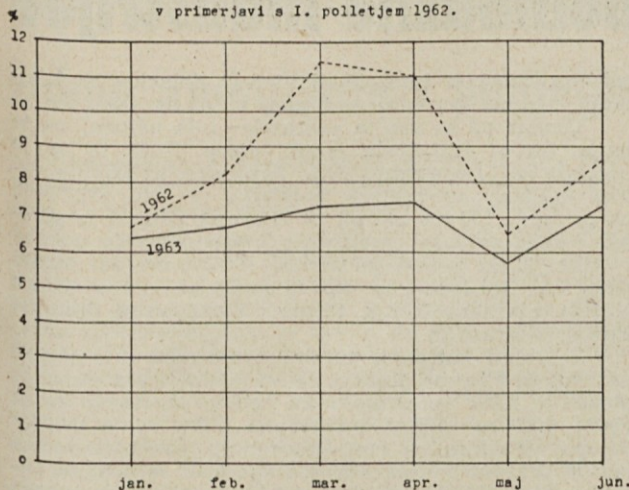
Poleg osnovnega prispevka za socialno zavarovanje, ki znaša 21,5 % in 2,5 % dopolnilnega prispevka, plača delovni kolektiv še invalidski dodatek, ki znaša v tekočem letu 0,6 %. Dodatni prispevek za zdravstveno zavarovanje pa je določen na 1,86 %.

Novi predpisi v socialnem zavarovanju odo prišli do polne uveljavitve šele v prihodnjem letu in imajo namen materialno zainteresirati gospodarske organizacije, da bi vlagale več sredstev v zdravstveno preventivo in higiensko-tehnično varstvo. V preteklih letih so izdatki za zdravstveno varstvo bili v stalnem porastu in so zavodi za socialno zavarovanje zaključili račune s primanjkljaji. Po novih finančnih predpisih pa krijejo primanjkljaje z dodatnimi prispevki tiste gospodarske organizacije, katere izdatki za zdravstveno varstvo so večji od povprečja v komunalni skupnosti. Zato mora biti tudi naš delovni kolektiv zainteresiran, da skrbno gospodarji, da ne pride do primanjkljajev in obremenitve osebnih dohodkov.

Kontrola bolnikov na domu hoče preprečiti izkoriščanje bolniškega staleža za opravljanje težjih del. Kontrolor tudi pri bolnikih kontrolira, če se bolniki ravna po zdravnikovih navodilih.

Člani kolektiva niso radi v bolniškem staležu in izkorišča bolniški stalež le nekaj članov kolektiva. Tako so bili ugotovljeni primeri, ko se bolniki niso pridrževali zdravnikovih navodil. Tem članom je bila od-

BOLNIŠKI IZOSTANKI V I. POLLETJU 1963
v primerjavi s I. polletjem 1962.

tegnjena hranarina za čas izkoriščanja. Imamo celo primer, ko je bila delavka večkrat, še po zaključenem bolniškem staležu doma, trdeč, da je bila še v bolniškem staležu. Prekršek je obravnavala tudi disciplinska komisija podjetja.

Vsako izkoriščanje bolniškega staleža poveča dvome v posameznih primerih o upravičenosti do bolniškega staleža. Vendar je zelo težko presojati ali je nekdo bolan ali ne. Celotno zdravnik je v posameznih primerih zelo previden in izreče svoje mnenje o zdravstvenem stanju pacienta šele po temeljiti preiskavi. Člani kolektiva pa lahko iz vedenja bolnikov ugotovijo, ali se pridržavajo navodil zdravnika. Na posameznih izmenah že obravnavajo bolniški stalež vsi zaposleni in vsako izkoriščanje odločno obsojajo. Želeli je, da se te razprave prenesejo na sestanke ekoloških enot. S skupnim sodelovanjem lahko vplivamo na pravilno izkoriščanje bolniškega staleža. Nedvomno vpliva na večje število bolniških izostankov delo v treh izmenah, slabi delovni pogoji v preteklosti (betonski pod) in mnoga kronična obolenja. Tem članom kolektiva moramo posvetiti še posebno skrb.

V prvem polletju je bilo opravljenih 80 preventivnih pregledov, 35 članom kolektiva pa je bilo odobreno preventivno okrevanje. V teh primerih tudi podjetje prispeva do 7 dni plačanega dopusta.

Tudi zadostna prehrana ima velik vpliv na zdravstveno stanje zaposlenih. Zato daje podjetje na dopoldanski izmeni toplo mleko, na ostalih izmenah pa osladkano kavo.

Franc Lesjak

Delitev mleka na dopoldanski izmeni v predilnici

»Samomor« ameriške bombažne industrije?

(Z ozirom na veliko vlogo, ki jo ima ameriški bombaž tudi v naši proizvodnji, se nam je zdelo primerno uvrstiti v naš časopis tudi tole malo študijo.)

Slabo projektirana politika vmešavanja v gospodarstvo, ki jo je izvajala vlada ZDA, je pripeljala na rob propada gospodarsko panogo, ki je prej bila med vodilnimi in najuspešnejšimi izvozniki te dežele.

Morda so bili vladni nameni kar najlepši in najboljše. Vendar njena politika pelje pridelovalce bombaža (kot vlakna), pa tudi bombažno tekstilno industrijo te dežele k uničenju — poleg tega pa s to stvarjo izgubljajo še letno okoli pol milijarde dolarjev dohodka.

Še pred kakimi 10.—12. leti je bil bombaž med najvrednejšimi amerišskimi izvoznimi artikli. Takrat so ameriški pridelovalci bombaža dajali okoli 47 % vsega bombažnega vlakna, kar ga je prišlo v svetovno trgovino. Ameriške bombažne tovarne pa so dajale okoli 466 milijard kvadratnih metrov bombažnega blaga. Danes je udeležba pridelovalcev bombaža le še 33 %, proizvodnja tovarn pa le še 348 milijard kvadratnih metrov (torej za 30 % manj). V zadnjih desetih letih so ustavili 3 711 000 predilniških vreten bombažnega tipa in so »likvidirali« 282 000 delovnih mest v tekstilnih tovarnah (torej okoli 15 % od skupnega števila).

Razen tega je — prav tako v zadnjih desetih letih — zrastel uvoz bombažnega tekstila v ZDA na desetkratno višino. Leta 1960 je (prvič v pisani zgodovini tekstila!) uvoz v ZDA presegel njen izvoz. Danes uvoz še vedno narašča. Vsak obiskovalec lahko vidi, kako polne so v ZDA trgovine najrazličnejšega tekstilnega blaga — odev, zaves, namiznih prtov, perila, srajc itd., ki je kupljeno zunaj in ga prodajajo v ZDA po nizkih cenah.

Povrhu tega imajo ZDA okoli 8,5 milijonov bal odvečnega bombaža (vrednost je okoli 1,7 milijard dolarjev) na zalogi — kljub temu, da so v preteklem letu potrošile okoli 392 milijonov dolarjev državnega denarja (od davkov!) na različne akcije znižanja cen bombaža, zamenjave — skratka na to, da se ga znebijo kakorkoli! Skratka — pridelovalci bombaža, egrenirnice in vsa ta grupa naglo izgubljajo tržišča; prevzemajo jih bombaž iz drugih dežel in umetna vlakna. In izgubljali bodo tržišča še naprej — dokler pač v ZDA ne bo več pridelovalcev bombaža in bombažne industrije, ali dokler vlada radikalno ne spremeni svoje politike glede pridelovanja bombaža in trgovine z njim.

Težave okoli bombaža so se pričele v 30. letih tega stoletja. Takrat so ZDA dajale skoraj polovico svetovnih potreb. S pridom so prodajale letno okoli 6 300 000 bal bombaža v prekomorske dežele. Potem je (v času svetovne krize) vlada hotela pomagati malemu kmetu, da se lažje preživi. Zato je pričela »podpirati« ceno bombaža z javnim denarjem — prav tako, kot je to storila pri pšenici, koruzi, soji in drugih kmetijskih proizvodih. To je pomagalo malemu farmerju, da je preživel in ostal pri svojem poslu. Toda to je hkrati tako visoko dvignilo cene ameriškega bombaža, da je pričel zgubljati kupce na svetovnem tržišču.

Po drugi svetovni vojni so razne tropske države po vsem svetu spoznale možnost, da se okoristijo s tem, da formirajo, za surovi bombaž nižje cene od ameriških, ki so bile dokaj visoke. Poleg tega so ameriški strokovnjaki v okviru pomoči v raznih deželah (v Indiji, Pakistanu, Egiptu, Sudanu, Mehiki in Braziliji) pomagali pridelovalcem, da so izboljšali seme, strojno

9. SEPTEMBER SE ODSLEJ PRAZNUJE KOT PRAZNIK KOLEKTIVA

Po sklepu delavskega sveta z dne 25. junija 1963, bo v bodoče 9. september praznik kolektiva. Ta dan bo dela prost in plačan.

»Samomor« ameriške bombažne industrije?

opremo in obdelovalne metode. Kmalu je proizvodnja surovega bombaža po svetu dosegla rekordne višine — in svetovna cena bombaža je padla. Ameriški bombaž je imel ceno manj ali bolj fiksirano okoli 0,75—0,78 dolarjev za kilogram. S tako ceno ni mogel konkurirati po svetu. Leta 1956 so izvozili le 2 200 000 bal — namesto 6 300 000 bal, kakor je bilo 20 let popreje. Zaloge odvečnega bombaža so se povzpеле na 14,5 milijonov bal. Tu je bilo treba nekaj ukreniti.

Lahko bi bil Kongres ukinil doplačilo, ki so ga izplačevali ameriškim farmerjem — pridelovalcem bombaža. Tako bi cena ameriškega bombaža padla in bi postala konkurenčna. Približno 85 % farmerjev bi to preneslo in zdržalo — in postavili bi se zaradi tega na trdnjše noge, kajti to bi jim ohranilo tržišče. Ne potrebujejo pa tudi nobene podpore, da konkurirajo katerikoli pridelovalcem. Toda okrog 15 % preostalim, majhnim in manj produktivnim pridelovalcem bi to škodovalo. Prisiljeni bi bili menjati kulture, ali celo menjati poklice. Ne, Kongres ni ukinil doplačila; namesto tega je dodal novega povrhu dotedanjega. S tem je pokrenil sistem, ki si je pridobil dosti neslavnega slovesa pod imenom »sistem dvocenskega bombaža«.

Ta novi sistem je nalagal državnemu sekretarju za poljedelstvo, da podpre do poljubne mere izvozno prodajo bombaža, kolikor bo pač potrebno, da se ga znebijo. Z drugimi besedami je to pomenilo, da bo državni sekretariat pokupoval ves odvečni ameriški bombaž po fiksni ceni — recimo, po 0,78 dolarjev za kilogram, potem pa ga bo razprodal kamorkoli, v kako prekomorsko deželo — recimo, po 0,75 dolarjev za kilogram. Pooblaščen je bil, da razliko krije iz denarja domačih davkoplačevalcev.

Istočasno pa so ameriške tekstilne tovarne morale kupovati domač bombaž po fiksirani ceni — kajti uvoz surovega bombaža je tam praktično prepovedan, oziroma onemogočen. Torej je ta sistem dvojnih cen pomenil, da so morale ameriške tovarne plačati 167 dolarjev za balo istega bombaža, ki so ga ZDA zelo rade prodale kaki tuji tovarni po 129 dolarjev!

Predstavniki ameriške tekstilne industrije so ostro ožigosali ta sistem dvojnih cen kot nepravilno vladno diskriminacijo, naperjeno proti domačim tovarnam, in so napovedovali poplavo uvoznega tekstila. Njihove napovedi so se hitro uresničile. Prava plima uvoza je naraščala iz meseca v mesec. Mnoge ameriške tovarne so se zaprle, druge pa so skrajšale delovni teden. Za ljudi, ki so bili zaposleni v ameriškem tekstilu, je ta naraščajoči val uvoza predstavljal pravo norčevanje: omogočen je bil namreč ravno z davki, ki so jih oni sami plačevali — torej so ga oni sami financirali.

Medtem so ZDA šle še v novo akcijo, ki je ta proces še pospeševala: da bi pomagale manj razvitim deželam v Aziji in na Srednjem Vzhodu, da oskrbijo množice svojih prebivalcev s cenejšim tekstilom, so zgradile precej novih tekstilnih tovarn po svetu, druge pa so modernizirale. Te tovarne so bile opremljene z najsodobnejšimi stroji. Ameriški inženirji in poslavlji ljudje z velikimi izkušnjami so bili poslani v te dežele, da bi pomagali.

Tudi te tovarne so potem stopile na ameriško tržišče. Raven njihovih plač je bila med četrtino in desetino tistih plač, ki jih pač ameriške tovarne po predpisih morajo plačevati. Ameriški bombaž jim je bil na razpolago s popustom (in včasih so ga celo kupovale s sredstvi iz ameriške pomoči). Visoko produktivne nove tovarne so bile delno financirane iz denarja ameriških davkoplačevalcev. Kako bi ne uspeli? Tako se je postopno propadanje bombažno-pridelovalne industrije razširilo tudi na predelovalno industrijo. Stotisoči ameriških delavcev so izgubili svoje delo.

Da, včasih so poskušali popravljati situacijo — in še to so bili nerodni poskusi. Ameriški izvozniki tekstila niso mogli obstati v poslu drugače, kot da žrtvujejo vsaj 25 % razlike v stroških surovine; zato so uvedli »izravnalno premijo«: ameriški izvoznik lahko

zahteva zopet iz budžeta okoli 0,19 dolarjev za kilogram vsebine bombaža v blagu, ki ga izvažajo.

Vendar pa so vsa ta »zdravila« bila namenjena le temu, da bi regulirala dotok uvoza. Tudi to se je izkazalo za brezuspešno. Npr. Japonska, ki kupuje velike količine ameriškega bombaža (v letu 1961/1962 na primer 1 103 000 bal ali 39 % svojih potreb) je sprejela »prostovoljno« omejitveno kvoto za svoje dobave v ZDA. Toda potem je vskočil Hongkong, da dobavi tisto, kar je Japonska izpustila. Sledili so še drugi: Koreja, Formoza, Indija, Filipini, Portugalska, Španija, Italija in Francija.

Ni videti kaj dosti napredka pri reševanju »bombažnega problema«. Zato si danes nekateri predstavniki oblasti v ZDA »umivajo roke« glede zagate, ki jo je vlada tako navdušeno ustvarjala. Tako je na primer časopis »Washington Post« naravnost povedal tisto, na kar je državni podsekretar George Ball le nekako namigoval: ameriška tekstilna industrija bi morda storila najboljše, če bi se smatrala za »dokončan primer« in bi si uredila, da »mirno umre« — medtem pa naj bi vlada podvzela ustrezne ukrepe za prekvalifikacijo okoli 881 000 delavcev (toliko jih je še) za kakršna koli druga dela. Časopis meni, da bi nadaljevanje zaščite neekonomičnih tovarn zaprlo ameriško tržišče mladim, napredujočim narodom, za katerih napredek so ZDA vendarle investirale milijone v obliki pomoči tujini.

Tekstilci so seveda besni; ne morejo razumeti, zakaj bi se vlada ZDA bolj brigala za dobrobit kakršnih koli napredujočih narodov, kot pa za usodo okrog dveh milijonov Američanov, zaposlenih v tekstilni in oblačilni industriji. Nočejo se sporazumeti z zamisljo, da bi njihova industrija bila zastarela. Robert G. Jackson, podpredsednik ameriškega instituta tekstilnih proizvajalcev, meni takole: »Saj nam tuji proizvajalci ne konkurirajo s tem, da bi proizvajali lepše, bolj uporabno ali bolj odporno blago, temveč edinole zato, ker jim je dostopen bombaž (tudi ameriški) za tretjino ceneje, kot ga moramo mi plačati, in ker plačajo take mezde, kakršnih si v tej deželi še zamisliti ne moremo.«

Nek drug predstavnik tekstilne industrije, Robert T. Stevens, predsednik tovarn J. P. Stevens Co., pravi: »Saj čisto razumem, da je zunanjetrgovinska politika le del skupne zunanje politike. Toda tekstilu so naložili prevelik del bremena — razen, če morda naša vlada smatra, da nam je tekstilna industrija sploh odveč in se je želi znebiti.«

Kakšne so torej nadaljnje perspektive za to »bolno« industrijo? S Kennedyjevim odobrenjem je ministrstvo za poljedelstvo predlagalo v novembru 1961, da se uvede izravnalna uvozna taksa 0,19 dolarjev za kilogram vsebine bombaža v uvoženem blagu — torej točno protiutež za izvozno izravnalno premijo. New York Times se je temu norčeval: »Tarifa za nadomestilo premije, ki je po svoji strani kompenzacija za podporo cene...«

Sreča je bila, da je tarifna komisija zavrnila tak predlog. Predsednik ZDA pa je ves problem vrnil ministrstvu za poljedelstvo, naj poroča Kongresu. Tam pa je ena najnovejših idej taka, naj določeni »manipulanti« pokupujejo v ZDA bombaž po »podporni« ceni 0,72 dolarja za kilogram, naj ga prodajajo ameriškim tovarnam po svetovni ceni 0,63 dolarjev za kilogram — razliko od več sto milijonov dolarjev letno pa naj si nadomestijo iz večno ljubeznivega budžeta ZDA. To se pravi »slavno zdravilo« bi naj zopet bila še ena velika podpora — torej, kakor piše časopis Baltimore Sun, »poizkus, da se z vmešavanjem izravna neizravnost, ki jo je povzročilo poprejšnje vmešavanje v okviru poprejšnjih naporov, da bi se izravnalo še poprejšnje vmešavanje.«

ZDA ne potrebujejo nič več takih »zdravil«. V bistvu potrebujejo le to, da se znebijo podpore, ki jo država plačuje pridelovalcem bombaža — tako, da se cena ameriškega bombaža lahko pomakne na raven cen na prostem trgu. To se lahko napravi postopoma (tj. čez nekaj sezon) — in to tudi morajo napraviti.

550 000 dinarjev iz sklada skupne porabe, za opremo zobne ambulante v podjetju

Sporazumno z Zdravstvenim domom Litija, dentistko tov. Koren Zdenko in podjetjem, je bila v mesecu juniju odprta zobna ambulanta v podjetju.

Za opremo zobne ambulante je DS odobril iz sklada skupne porabe 550 000 dinarjev. Podjetje je nabavilo zobni stol, zidno vrtalko in ostali drobni inventar. Da je zobna ambulanta v Zdravstvenem domu Litija preobremenjena, je dokaz, da je v podjetju prijavljenih že 300 članov kolektiva za popravilo zob, kar je pa za 1 dentista odločno preveč. Zato bo moralo še precej članov kolektiva počakati, da pridejo na vrsto, ali pa se prijaviti za popravilo zob v redni zobni ambulanti. Tudi Zdravstveni dom Litija se zaveda, da sta za celotno občino 2 dentista premalo in je zato že razpis za tretjega dentista, odnosno stomatologa.

Občinska skupščina je že imenovala komisijo za izdelavo 7-letnega perspektivnega plana zdravstva. V perspektivnem planu bo potrebno dati pomembno mesto zobozdravstveni službi in šolanju strokovnih kadrov.

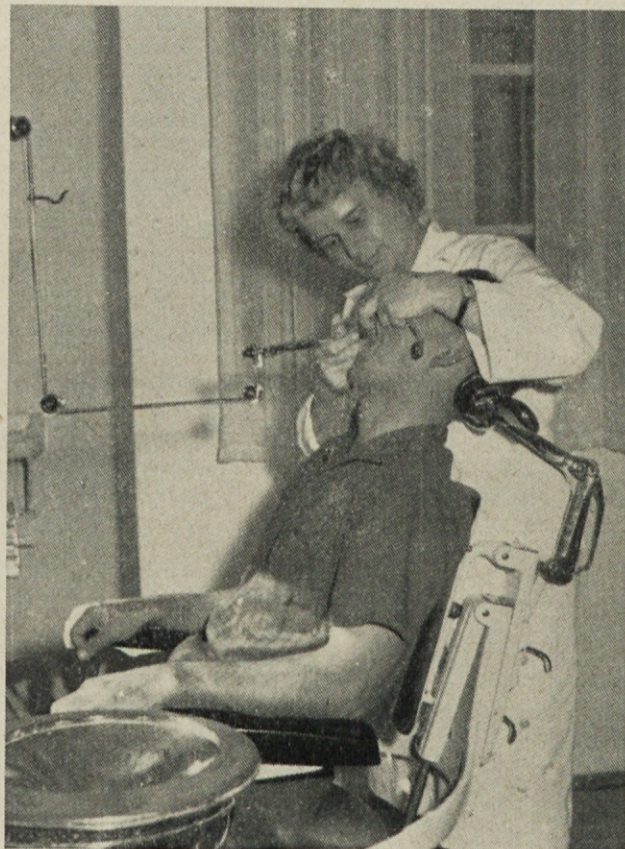
Zaradi uspešnega dela zobne ambulante v podjetju, bo odpadlo nepotrebno čakanje v čakalnici. Mnogim članom delovnega kolektiva ne bo več potrebno popravljati zobe privatno v Ljubljani. Pričakujemo, da bodo zmanjšana obolenja na prebavilih, ki jih je bilo 80 v letu 1962. Prebavne motnje pa v precejšnji meri povzroča neurejeno zobovje.

Ameriški komitet za ekonomski razvoj in federacija kmetijskih birojev se glede tega strinjata. Tistih 85 % ameriških pridelovalcev bombaža so daleč najbolj produktivni pridelovalci v svetu in lahko na svetovnem tržišču konkurirajo tudi brez kakršne koli podpore. Nesmiselno je, da bi uničili njih in tudi bombažno tekstilno industrijo samo zaradi tega, da bi se obdržalo preostalih 15 % šibkejših farmarjev.

Nek predstavnik ministrstva za poljedelstvo v državi Georgia je nedavno izjavil: »Mali bombažni farmar se bori v izgubljeni bitki — in to tudi ve. Vlada bi ne smela poskušati, da te ljudi obdrži in zadrži v poslu. Bolje bi bilo, da bi jim namesto tega pomagala, da pustijo to gospodarsko panogo in preidejo v kaj koristnejšega. Tistim, ki bi to želeli, bi morala vlada nuditi ustrezno izobrazbo in tudi prehodna posojila. Tak načrt bi nam lahko na daljši rok prihranil precej denarja. Poleg tega bi lahko tudi rešil to industrijo.« Svetovna potrošnja bombaža stalno narašča. Kljub sedanjim težavam ima ameriški bombaž (po primernih cenah) neverjetno velike možnosti, da zopet osvoji in razširi svoja tržišča. Saj ravno ameriško raziskovalno delo je v 30 letih podvojilo hektarski donos bombaža, odprlo je obširna nova tržišča z razvijanjem tekstila, ki je odporen proti mečkanju in drugih sodobnih apretur. Še večja odkritja so morda še pred nami — toda le takrat, če bodo čez nekaj sezon postopoma ukinili podporne cene in tako ustvarili začasen most, ki bo dovedel vso industrijo na solidna ekonomska tla.

Ameriški novinar Robert Strother piše: »Ljudstvo ZDA je, v želji, da pomaga gospodarskemu razvoju in miru, v svetovnem merilu prevzelo nase ogromna bremena — ekonomska in politična. Vse to je ljudstvo storilo pod predpostavko, da je zaupalo svoji neverjetni ekonomski moči. Če sedaj dovoli, da mu brezbržnost ali kratkovidnost podkopava to moč — je to privabljanje nesreče v hišo. In ravno to se je dogajalo pri obravnavanju »bombažnega problema«. Ljudstvo ne sme dovoliti, da bi popravljali gospodarstvo sveta s tem, da slabimo naše lastno.«

L. Baumgartner

Odjavljeni v juniju 1963

8. 7. 1963	Podbevšek Stane	lastna odpoved
15. 7. 1963	Borišek Frančiška	invalidsko upokojena
15. 7. 1963	Peterka Pavla	upokojena
19. 7. 1963	Brodar Marija	odpoved v poskus. roku

Zato pomeni ustanovitev zobne ambulante v podjetju tudi veliko preventivno dejavnost. Zaradi dela v zobni ambulanti v podjetju bodo porasle zobne storitve in s tem v zvezi stroški v socialnem zavarovanju, kar je pa posledica nezadostnega zobnega varstva v preteklih letih, ko je delal na območju Litije samo 1 dentist. Zelja celotnega delovnega kolektiva je, da bo v doglednem času zobozdravstvena služba na območju Litije toliko napredovala, da bo imel vsak zavarovanec možnost za popravilo zob. V delovnem kolektivu bo več sproščenega smeha kot doslej, ko bodo urejena zobovja.

Lesjak Franc

31. 7. 1963	Koren Valentin	sporazum
31. 7. 1963	Stopar Marija	upokojena
23. 7. 1963	Sirk Frančiška	zaradi neopravič. izost.

Prijavljeni v juniju 1963

5. 7. 1963	Derenčini Ana	predpredilnica
5. 7. 1963	Sernel Marija	predpredilnica
5. 7. 1963	Meserko Marija	predpredilnica
6. 7. 1963	Zupančič Gvidon	predpredilnica
9. 7. 1963	Matoz Angela	predpredilnica
10. 7. 1963	Merčnik Marija	stročnarna
12. 7. 1963	Ocepek Jožefa	pomožno osebje
16. 7. 1963	Lavrič Marija	predilnica III
16. 7. 1963	Mešiček Terezija	predilnica III
16. 7. 1963	Prijatelj Marica	predilnica III
16. 7. 1963	Hauptman Irena	predilnica III
16. 7. 1963	Cilenšek Tilka	predilnica III
17. 7. 1963	Hočevvar Ivan	vlagalnica
17. 7. 1963	Dimec Julijan	predilnica II
23. 7. 1963	Boštjančič Lea	splošni sektor
24. 7. 1963	Kozlevčar Marija	predilnica III